કનસર્ટિના ચાવીબુક,

યાને

કનસર્ટિના વગાડવાની યુક્તિની ચોપડી.

ભાગ ૧ લો.

આશાવરી, કલ્યાણ, કાંસીયા, કાહારવા, ખમાચ, જોગીયા, છલ્લા, ઝંઝોટી, પીલુ, બિહાગ, ભૈરવી, ભોપાલી, સારંગ, સોરઠ, સોહિની, દાદરા ઈ. તર્જની મસનવી, ઠુમરી, લાવની, ગઝલ, વિ૦

તથા

ખસુસ કરીને શિખનારાઓ વગર ઉસ્તાદે શિખી શકે માટે કન-
સર્ટિનાની સમજણ—વાજું તપાસીને લેવાની રીત, વાજું
વગાડવાની રીત વિગેરે જાણવાના વિષયો સાથે.



આવૃત્તિ બીજી.

બનાવનાર

એમ. એચ. મહેરઅલી.

મુંબઈ—ઓરિએન્ટલ પ્રિંટિંગ પ્રેસ.

ઈ. સ. ૧૮૮૫.

કિંમત ૫ આના.

કનસર્ટિના ચાવીબુક.

ભાગ ૧ લો.

કનસર્ટિના.

રાગના બંધારણમાં સૂર પેદા કરનારા હથિયાર તરીકે ગાયણમાં વાજીંત્ર મ્હોટો મદદગાર ગણાએ છે, વાજીંત્રોમાં કેટલાક સંપૂર્ણ અને કેટલાક અપૂર્ણ છે. સંપૂર્ણ વાજીંત્ર એટલે જે વાજીંત્ર ત્રણ સપ્તક સુધી ઊંચા નીચા અવાજોમાં રાગ પેદા કરી શકે; અને અપૂર્ણ એટલે જે વજંતર ચોકસ થોડા રાગના અવાજો પોતાના ઠાઠમાંથી પેદા કરે. કનસર્ટિના યાને હાથે વગાડવાનું ગોળ વાજું અપૂર્ણ વાજીંત્રોમાંનો એક છે, અને વગાડતાં શીખવાને બીજા વાજીંત્રો કરતાં સ્હેલું સાધારણ રીતે સસતું અને અચળ ઠાઠનો મધૂર સ્વરનો યુરોપીયન વજંતર હોવાથી સાધારણ વાજીંત્રનો શોક રાખનારાઓને ઘણો ઉપયોગી છે. આએ ચોપડીના પુઠાપર કનસર્ટિના વાજાની છાપ આપવામાં આવી છે જે પરથી એ વાજીંત્રની સારી ઓળખાણ થાએ છે. એની બેઉ બાજુએ હાથમાં પહેરવાના છોટીયા આવેલા છે, અને આંગળાઓની જગાપર ચાવીઓ આવેલી છે. (સરવે ચાવીઓપર ૧ ૨ ૩ એ પ્રમાણે ચડતા અંગ્રેજી આંકડાઓ માંડેલા આવે છે) વચ્ચે સલવારો ધમણ આવેલો છે. કોઈબી ચાવીપર આંગળ રાખીને વાજાને દાબતી યા ખેંચતી વખતે ધમણથી કરીને પવનની હરકત થવાથી તે ચાવીમાંથી અવાજ નિકળે છે. સાધારણ રીતે હાલ જે કનસર્ટિના વપરાએ છે તેમાં ૧૧ ચાવીઓ એક બાજુએ અને દશ ચાવીઓ બીજી બાજુએ હોય છે.

વાજું વગાડવાને હાથમાં ધરવાની રીત.

વાજામાં જે બાજુએ ૧૧ ચાવીઓ આવે છે તે બાજુનો છોટીઓ જમણા હાથમાં અંગુઠો બાહેર રાખીને પહેરવો અને દશ ચાવીવાળી બાજુનો ડાબા હાથમાં પહેરી વગાડવાને હાથમાં લેવો. આ ચોપડીના પુઠાપર આપેલાં ચીત્રમાં આપણા જમણા હાથ તરફ જમણા હાથમાં પહેરવાની અને ડાબા હાથ તરફ ડાબા હાથમાં પહેરવાની બાજુ છે.

વાજાની ચાવીઓની સમજ.

વાજાને હાથમાં લીધા બાદ જમણા હાથ તરફની એક ચાવી જે બાજી ચાવીઓથી જુદીજ અંગુઠાના છેડા આગળ આવે છે. એ ચાવી ગાયન વગાડતી વખતે અગત પડે ધમણમાંથી પવન બાહારે કહાડી નાખવાને તથા માંહે લેવાને કામે લાગે છે. તે શીવાએ એ ચાવીમાંથી કોઈબી તરેહનો સૂર નિકળતો નથી. બાકી રહેલી દરેક બાજુની દશ દશ ચાવીઓમાંથી તેઓના ચડતા ઉતરતા નમ્બરો પ્રમાણે ઊંચા નીચા અવાજ નિકળે છે.

વાજું તપાસીને લેવાની રીત.

વાજું હાથમાં લઈને જમણા હાથ તરફની પવનની ૧૧ મી ચાવીને અંગુઠાથી દાબી વાજાને ખેંચી લાંબું કરવું. બાદ કોઈબી ચાવી દબાવ્યા વગર ધીમાં હાથે વાજાને જરા જરા દાબી તપાસીને જોવું કે ધમણમાંથી કોઈબી ઠેકાણેથી પવન બાહેર નિકળે છે ? જો પવન નિકળતો હોય તો તે ધમણમાં કોઈ ઠેકાણે સુરાખ યા ફાટ હશે; અને તેમ હોય તો તે ધમણ સારૂં સમજવું નહીં. એ પ્રમાણે તપાસેઆ પછી જમણાં હાથ તરફની નંબર ૧ લાની ચાવીપર આંગળ મુકીને વાજાને ખેંચી અવાજ કહાડવો અને વળી (વાજાને) દાબી અવાજ કહાડવો અને તે અવાજને ધ્યાનથી સાંભળવો કે તે અવાજ ખોખરો ન હોય. જેમ માણસનો સાદ બેસી ગએલો હોય ને પછી જેમ ટુટ્યો ફુટ્યો અવાજ

નિકળે તેવો ફુટ્યો અવાજ ન હોવો જોઈએ. એ પ્રમાણે જમણાં તથા ડાબા હાથની સરવે ચાવીઓ એક પછી એક તપાસવી. ચાવીઓના અવાજ તેઓના ચહડતા ઉતરતા નંબરો પ્રમાણે હુંચા નીચા પણ સંગીન અને એક તારના હોવા જોઈએ. એ પ્રમાણે વાજાની તપાસ છે; પછી હલકું યા હુંચુ લેવું તે પોતાની મરજીપર આધાર છે. પણ અલબતાં હુંચા વાજાના સૂર મધુર હોય છે.

વાજાને વગાડવાની સમજણ.

વાજું સીંગલ અથવા દબલ અવાજથી વાગે છે. સીંગલ અવાજથી યાને એક હાથ તરફની ચાવીઓથી ગાયન વગાડતાં તેના અવાજ સાથે બીજા હાથની ચાવીનો અવાજ ભેળ્યા વગરજ વગાડવો. દબલ અવાજથી યાને એક હાથની ચાવીઓથી ગાયન વગાડતાં તેના અવાજ સાથે બીજા હાથની ચાવીઓનો અવાજ ભેળીને (યાને બેઉ હાથની ચાવીઓપર આંગળાં ચલાવતાં બેવડા સૂરે) વગાડવો. આએ બુકના ગાયનોમાં સર્વે જમણા હાથનીજ ચાવીચો બતાવેલી છે. તે પરથી બેઉ હાથે (બેવડા સૂરે) પણ વાગી શકે છે. કારણ જે જમણા હાથની ફલાણી ચાવી સાથે ડાબા હાથની કઈ ચાવી વાગે છે તેનો પાકો નિયમ છે. તે નિયમ વાજા શિખનારને ઘણો અગત્યનો છે માટે પાને ૪ થે ને ૫ મે આપેલી નોટપરથી તે નિયમની પાકી સમજ લેવી. તે નોટ વગાડીને તેપર હાથ પાકો બેસાડી લેવો. પછી ગાયન વગાડતી વખતે તે નિયમ પ્રમાણે બેઉ હાથે વગાડવું. તેમ કરતાં ન ફાવેતો તે નોટ પહેલાં એકજ હાથે (જમણા હાથે) શીખીને પછી તેની સાથે બીજા હાથની ચાવીઓ ચાલુ કરવી. શીખનારાઓની સવલ સારૂ આએ બુકમાં પહેલાં બે ગાયન પહેલાં એક હાથની ચાવીએ બતાવેલાં છે અને વળી પાછા તેજ દબલ ચાવીઓથી બતાવેલાં છે તે પ્રમાણે પહેલાં એક હાથે શીખીને પાછા તેજ ગાયન બેવડા-સૂરે શીખવાં.

ચાવીઓપર આંગળાં બેસાડવાની રીત.

નીચે આપેલી **સારેગમ**ની નોટ વાજાને ખેંચતાં અને દાબતાં તેમાં બતાવેલી ચાવીઓપર આંગળાં ફેરવવાં. પહેલાં ધીમે ધીમે વગાડતાં રહેવું પછી જેમ જેમ લાગ ફાવતો જાય તેમ તેમ ઉતાવળે વગાડવું. નવા શીખનારને આએ પહેલીજ નોટ હોવાથી ઘણી સહેલી હોવા છતાં અઘરી માલમ પડશે; અને કંટાળો લાગશે પણ નાહીમત થઈ કદી મુકી દેવું નહીં. ધીરજથી વારે ઘડીએ જોશોરા કરીને શીખવી.

સારેગમની નોટ.

જમણાહાથની નં. ૧ ની ચાવી વાજું ખેંચી વગાડવી તે અવાજ **સા** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૨ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૧ ની ચાવી વાજું દાબી વગાડવી તે અવાજ **રે** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૩ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૨ ની ચાવી વાજું ખેંચી વગાડવી તે અવાજ **ગ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૩ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૨ ની ચાવી વાજું દાબી વગાડવી તે અવાજ **મ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૪ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૩ ની ચાવી વાજું ખેંચી વગાડવી તે અવાજ **પ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૪ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૩ ની ચાવી વાજું દાબી વગાડવી તે અવાજ **ધ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૫ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૪ ની ચાવી વાજું એંચી વગાડવી તે અવાજ **ની** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૫ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૭ ની ચાવી વાજું દાબી વગાડવી તે અવાજ **સા** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૯ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૮ ની ચાવી વાજું એંચી વગાડવી તે અવાજ **રે** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૯ ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૮ ની ચાવી વાજું દાબી વગાડવી તે અવાજ **ગ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૧૦ની ચાવી વાગે.

જમણાહાથની નં. ૯ ની ચાવી વાજું એંચી વગાડવી તે અવાજ **મ** સમજવો. એની સાથે ડાબાહાથની નં. ૧૦ની ચાવી વાગે.

ઉપર આપેલી **સારેગમ**ની નોટમાં જમણા હાથની ચાવીની સાથે ડાબા હાથની કઈ કઈ ચાવી વગાડવી તે બતાવેલું છે. બેવડા સુરે વાજું વગાડવાની ટેવ પડે માટે એ નોટ બેઉ હાથે સાથે વગાડતાં શીખવી જરૂર છે. એકદમ તેમ હાથે ન બેસે તો પહેલાં એકજ હાથે શીખીને પછી તેની સાથે બીજા હાથના સુર ભેળવા. થોડાક દીવસ એજ નોટ વગાડી હાથે પાકી બેસાડવી, કે જેથી આગળ ગાયનો વગાડતાં સહેલું થશે. એ નોટને સુલટી અને ઉલટી બેઉ રીતે વગાડતાં શીખવી. સુલટી યાને એ નોટ ઉપરથી નીચે સુધી વગાડતાં **સારેગમપધનીસારેગમ** એ સુર નિકળશે. ઉલટી યાને નીચેથી ઉંચી વગાડવી કે જેનો સુર **મગરેસાની-ધપમગરીસા** નીકળશે.

આ બુકમાહેલી નિશાનીઓની સમજ.

° * x આ ત્રણે નિશાની માહેની કોઈબી નિશાની ચાવીની ઉપરની બાજુએ આપેલી હોય તો તે (નંબરની) ચાવી વાજું ખેંચતાં (લાંબું કરતાં) વગાડવી. જેમકે ૧̊ આ એકડાની ઉપર નિશાની છે, તો પહેલા નંબરની ચાવી વાજું ખેંચી લાંબું કરતાં વગાડવી. અને જો (° * x) એમાંની કોઈબી નિશાની ચાવીની નીચે હોય તો તે નંબરની ચાવી વાજું દાબતાં વગાડવી. જેમકે ૧ એમાં નિશાની નીચે છે એટલે એ ચાવીને વાજું દાબતાં વગાડવી. એ પ્રમાણે કોઈબી નિશાની આંકડાની ઉપર હોય તો તે નંબરની ચાવીને વાજું લાંબું કરતાં વગાડવી અને આંકડાની નીચે હોય તો વાજું દાબતાં વગાડવી. હવે એ પ્રમાણે ત્રણ જાતની નિશાની આપવાની સમજણ નીચે પ્રમાણે છે.

° જે ચાવી આવી નિશાનથી સમજાવેલી છે તે ચાવીને સાધારણ રીતે વગાડવી યાને તે અવાજ વધારે લંબાવવો નહીં અને તેમ જરાકમાં ટુંકો પણ કરી નાખવો નહીં.

* જે ચાવી આવી નિશાનીથી સમજાવેલી છે તે ચાવીનો અવાજ ઉપર બતાવેલી સાધારણ રીતે વગાડવાના કરતાં લાંબું કરવું. (યાને તે વધારે વાર વગાડવી.)

x જે ચાવી આવી નિશાનીથી સમજાવેલી છે તે ચાવીનો અવાજ જરાક કહાડવો યાને તે ચાવી જરાક વાગી કે તરત તેની બાજુની ચાવીને (જે લખેલી હોય) વગાડવી.

નં૦ ૧ મસનવી-ઈન્દ્રસભા.

(જમણા હાથની ચાવીઓથી.)

અરે કો-   ન હમ્ એ તું   તેરા ક્યા   હમ્ એ નામ

૧ ૭ ૩   ૨ ૩ ૩   ૩ ૪ ૩   ૩ ૨

સભા મે-   રી કી તુ-   ને ખર હમ   તમામ.

૧ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨   ૨ ૩ ૨   ૨ ૧

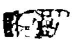
નં૦ ૧ મસનવી-ઈન્દ્રસભા.

(બેઉ હાથની ચાવીઓથી.)

અરે કો-   ન હમ્ એ તું   તેરા ક્યા   હમ્ એ નામ

જમણા હાથની.

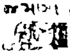
૧ ૩ ૩   ૨ ૩ ૩   ૩૪ ૩   ૩ ૨ 

 ૩ ૪ ૪   ૪ ૪ ૫   ૫૫ ૫   ૪ ૪

ડાબા હાથની

સભા મે-   રી કી તુ-   ને ખર હમ   તમામ

જમણા હાથની

૧ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨   ૨ ૩ ૨   ૨ ૧ 

 ૩ ૩ ૩   ૩ ૩ ૪   ૪ ૪ ૪   ૩ ૩

ડાબા હાથની

નં૦ ૨ ઠુમરી-કેરબો-કાહારવો.

(જમણા હાથની ચાવીઓથી.)

છોરી   બામન-   કીરે છોરી   બામન-   કી

૨ ૧   ૧ ૧ ૨   ૨ ૨ ૨ ૧   ૧ ૧ ૨   ૨

અંગીઆંકો અતર લ- ગાકે ચ- લી—છોરી.

○ ○ ○ ○ ○ ○ * ○
૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨૧ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧
○ ○ ○ ○

હાથમેં લે પીંજરા ગુ- લાબકી છ- ડી

○ ○ * ○ ○
૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૩
○ ○ ○ ○ *

બીંડી બ- જાર સારી ગુમતે ચ- લી.—છોરી.

* ○ × ○ × ○ ○
૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩ ૨
○ ○ ○ ○

નં૦ ૨ ઠુમરી–કેરબો–કાહારવો.

(બેઉ હાથની ચાવીઓથી.)

છોરી બામન- કીરે છોરી બામન- કી

* * ○ ○ * ○
૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨–જમણા હાથની.
૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪–ડાબા હાથની.
○ ○ ○ ○ ○ ○ *

અંગીઆંકો અતર લ- ગાકે ચ- લી–છોરી.

○ ○ ○ ○ ○ ○ * ○
૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨૧ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧–જમણા હાથની.
૪ ૪ ૪ ૪ ૪ ૩૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩–ડાબા હાથની.
○ ○ ○ ○

હાથમેં લે પીંજરા ગુ- લાબકી છ- ડી

○ ○ ○ * ○ ○
૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૪ ૩–જમણા હાથની.
૪ ૪ ૪ ૪ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫–ડાબા હાથની.
○ ○ ○ ○ ○ *

બીંડી બ- જાર સારી ગુમતે ચ- લી.–છોરી.

* ○ × ○ × ○ ○
૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩ ૨–જમણા હાથની.
૪ ૪ ૪ ૪ ૪ ૫ ૫ ૫ ૫ ૫ ૪ ૪–ડાબા હાથની.
○ ○ ○ ○ ○

ઇઆંથી સર્વે જમણા હાથની આંગીઓથી છે.

નં૦ ૩ ગરબી-માહાડ.

મારા સ્વામી બોલો ને વહાલા

૩ ૩ ૨ ૨   ૧ ૨ ૩   ૨ ૨ ૧

ઘેલીરે થઇને ગોકુળ   ઘેલીરે થઇને ગોકુળ

૧ ૨ ૨ ૩ ૩   ૩ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨ ૩ ૩   ૩ ૨ ૨

ઘેલી થઇને ગોકુળમાં ભમતી

૧ ૨ ૩ ૩   ૨ ૩ ૪ ૩   ૩ ૨ ૨

બીજા આઇની વાત નથી ગમતી.— મારારે સ્વામી.

૩ ૪ ૪ ૩   ૨ ૩ ૪ ૩   ૩ ૨ ૨   ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૪ ગઝલ-ઇન્દ્રસભા.

ધરસે યહાં કો- ન ખુદાકે લીએ લાયા મુજકો

૧ ૧ ૨ ૩   ૩ ૩ ૩ ૨   ૩ ૩ ૨ ૨   ૩ ૩ ૨

ક્યા સીતમગા- રને સોતે- સે જગાયા મુજકો

૧ ૨ ૨ ૨   ૨૩ ૩ ૩   ૨ ૧ ૨ ૨   ૨ ૨ ૧

હકને ક્યા ખા- બ પરેશા- ન દીખાયા મુજકો

૩ ૩ ૪ ૭   ૭ ૭ ૭ ૭   ૬ ૩ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩

નઝર આતા હમે અપના ન પરાયા મુજકો.

૧ ૨ ૨ ૨   ૨ ૩ ૩ ૩   ૨ ૧ ૨ ૨   ૨ ૨ ૧

નં૦ ૫ મનસવી-કવિતા.

રાજા હું મેં   કોમકા ઔર   ઇંદર મેરા   નામ

૧ ૧ ૨ ૨   ૩ ૩ ૩ ૩   ૪ ૪ ૩ ૨   ૨

બિન પરિયોંકે   દીદકે ન-   હીં મુજે આ-   રામ

૨ ૨ ૨ ૨   ૨ ૨ ૧ ૩   ૩ ૩ ૨ ૨   ૧

નં૦ ૬ ગઝલ-ઇન્દ્રસભા.

ઝરપે આ-   ઓપે કલે-   જેપે બિઠા   ઉં તુજકો

૧ ૧ ૧   ૨ ૨ ૨ ૩   ૨ ૨ ૧ ૧   ૨ ૩ ૪ ૩

આ મેરે   પાઝ ગલે-   સેંમેં લગા-   લું તુજકો.

૧ ૧ ૧   ૨ ૨ ૪ ૩   ૩ ૩ ૩ ૨   ૨ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૭ ગઝલ-ભોપાલી.

હમપે કરે   હમ્મે નીત ઝીતમ   તાજે બતા-   જેનો બનો

૨ ૨ ૨ ૧   ૧ ૨ ૩ ૩   ૨ ૨ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨ ૧

મુજપે નહીં   હમ્મે ઔ કરમ   તાજે બતા-   જેનો બનો
તાજે બતા-   જેનો બનો   તાજે બતા-   જેનો બનો

૨ ૨ ૨ ૨   ૨ ૨ ૪ ૩   ૩ ૨ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨ ૧

ઉસકી જુદા-   ઇ હમ્મે ગેરાં-   દિલપે હમા-   રે રેંઞો શબ.

૨ ૨ ૨ ૧   ૧ ૨ ૩ ૩   ૪ ૪ ૪ ૪   ૪ ૩ ૪ ૩

કટતે નહીં   હમ્મેં દર્દી ગમ   તાજે બતા   જેનો બનો.

૩ ૩ ૪ ૮   ૮ ૬ ૭ ૬   ૩ ૨ ૨ ૨   ૧ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૮ દાદરો-જીંજોટી.

શુદ્ધિ આણી ફળ જાણી નર નારી ભણોરે

૧ ૨ ૨ ૨ ૨૨ ૨ ૨ ૨૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨

નર નારી ભણોરે નર નારી ભણોરે

૨૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨

વિદ્યા બહુ છે શુભકા- રી ભણો શુદ્ધિ આણી-શુદ્ધિ.

૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨

વિદ્યા થકા (અ) જો બ્રહ્મ નકી જો

૧ ૨ ૨ ૩ ૪ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

હાંરે લીલી જોઈ કરજો ખુબ યારી ભણોરે

૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨

ખુબ યારી ભણોરે ખુબ યારી ભણોરે-શુદ્ધિ.

૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨

નં૦ ૯ ગઝલ-સારંગ.

અંદર ઝમીં- કે ઈશ્ક હે- ઈશ્ક આસમા- નમેં

૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૪૩

કુછ ઈશ્કકે સીવા નહીં કોનો મકા- નમેં-અંદર.

૬૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬

નં૦ ૧૦ ગઝલ-મરસીઓ.

અલીફસે તુ યાદ કર અલ્લાહકો આદમ

૨ ૩ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૬ ૬ ૬ ૨ ૨ ૪ ૩

ઔર મેસે બુ- જા ફીર્ગોર આલશકો તુ હરદમ—અલીફસે.

૨ ૩ ૩ ૪ ૭ ૮ ૮ ૭ ૬ ૭ ૭ ૭

નં૦ ૧૧ લાવની.

ગોરી ચ- લી આ- ગરે ફિર ભી કભુ આ(આ)ના રે ભલા

૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩૩ ૪ ૪ ૪૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨

ગોરી ર- ખના દિ- લમેં યા- દ ભુ(ઉ)- લ મત જા- ના

૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧

નં૦ ૧૨ ગઝલ-ભોપાલી.

કજોડાનો પ્યાર.

મેરી દિલ- રૂબા હયા કર હયા

૧ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૩ ૨ ૩

હું તુજપે ફિદા હયા કર હયા—મેરી દિલ.

૩ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૮૮ ૨ ૩

હમ્મે તુમેરી જાન વાહ હનુમાન હું આશક તેરા હયા કર હયા
જપું તેરા નામ બકા કર મુદામ ન હો બેવફા હયા કર હયા

નં૦ ૧૩ ગઝલ-કલ્યાણ.

મેરા દ-	ર્દો ગમ તુજ-	પઈઝ હા-	ર હોગા
૧ ૧ ૧	૨ ૨ ૨	૨ ૨ ૨	૨ ૪ ૩
ઉધર મેં	જલે ખાક	કે બિસ્મિયા	ર હોગા
૨ ૨ ૨	૨ ૨ ૧	૧ ૧ ૨	૨ ૨ ૧
ઇધર તો	જીગર હમેં	મેરા પા-	ર પારા
૨ ૨ ૨	૩ ૩ ૩	૪ ૪ ૪	૩ ૪ ૩
ઉધર મર-	હમે વસ	ન તૈયા-	ર હોગા
૨ ૨ ૨	૨૨ ૧	૧ ૧ ૨	૨ ૨ ૧

નં૦ ૧૪ ગઝલ-પીલુ-કહું ક્યા ફલકકા સતાયા હું મૈં-તર્જ.

ન તનહા	મૈં તન ખલ-	કે જાં બે-	ચતા હું
૨ ૩ ૩	૪ ૪ ૪	૮ ૭ ૭	૬ ૭ ૮
મૈં હસ્તી-	કી સારી	ફુઝા બે-	ચતા હું
૭ ૮ ૭	૮ ૮ ૭	૭ ૬ ૭	૭ ૭ ૨
દિલ ઇી-	કા દિલ મો-	લ કરતા	હું પારા
૭ ૭ ૮	૮ ૯ ૯	૯ ૮ ૮	૮ ૭ ૭
જો કોઇ અહ્લે-	પે દિલ હો-	વહાં બે-	ચતા હું
૭ ૮ ૭	૮ ૮ ૭	૭ ૬ ૭	૭ ૭ ૨

નં૦ ૧૫ લાવની.

મારા દિ- લના દિલ- બર જા- નકે મ- નના પ્યા- રા કે દિ-લના પ્યા-રા

૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩૩ ૨ ૨૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨

હું ઝુરે ઝુરે પી- લી થ- ઈ છું કા- રણુ તા- રા

૧ ૧ ૧૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૨૨ ૧ ૧

શું ક- હું કુ- બની વા- ત કર- મની કા- ની કર- મની કા-ની

૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨૧ ૨ ૨ ૨ ૨

તમે હ- તા ઘણા ના દા- ન હતી હું ના- ની

૧૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૨ ૧ ૧

નં૦ ૧૬ ગઝલ-કાફી.

ગર હમને દિલ ગ્રનમો દીયા ફિર કી- ગ્રીકો ક્યા

૧૧ ૨ ૨ ૨ ૨૩ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧

ઇસલામ છોડ કુફ્ર લીયા ફિર કી- ગ્રીકો ક્યા.-ગર

૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧

હમારી તો રે ઝીંદગી મિસ્લે હુબા- બ હમ્મે

૧ ૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

ગર ખિઝર લાખ બરસ જીઆ ફિર કી- ગ્રીકો ક્યા.-ગર

૧૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧

નં ૧૭ ગઝલ-જીલ્લો.

સંભાળો તે- ગે અદાકો ઝરા સુનો તો સહી

૩ ૨ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩

શીશીશી આ- ન બની હમ્બે કઝા ગુનો તો સહી

૭ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩

હમ્બે કઝા સુનો તો સહી-હાં કઝા સુનો તો સહી.-સંભાળો

૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩

ન પામ્બે મા- લ કરે મલ- કે હાથોંમેં મહેંદી

૩ ૩ ૪ ૮ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૭ ૭ ૭ ૭ ૬

શીશીકા ખૂ- ન કરેગી હિના સુનો તો સહી.-સંભાળો

૭ ૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩

નં ૧૮ ઠુમરી-બેહાગ.

મુજે કોન ધરસે લાયા પ- હાં, હાં ખ- તાવોયે કિસકા હૈગામ- કા

૧ ૧ ૨ ૩ ૩ ૩ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૭ ૬ ૩ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

મુખ બિછ- ડે કોઈ સંગ ન સાથી અઝી ઝોંકો અપને પાંઊંક-હાં

૬ ૬ ૭ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૮ ૭ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૧૯ ગઝલ-ભૈરવી.

મરતા હું તે- રે ઇશ્કમેં સર ગાર ખ- બર લે

૨ ૩ ૪ ૭ ૭ ૬ ૩ ૩ ૨ ૩૪ ૩ ૩ ૨

ટુક મેરે દિ- લે ઝારકી અમ્મે યાર ખ- બર લે

૮ ૮૭ ૭ ૭ ૮૭ ૭ ૭ ૮૮ ૮ ૭ ૭

અમ્મે યાર ખ- બર લે મેરી દિલદાર ખ- બર લે-મરતા હું

૭ ૭૭ ૭ ૭ ૮ ૭ ૭ ૭૮૮ ૮ ૭ ૭

અમ્મે બાદશુ- હી જાકે અ- રા ક્યા પસે કહેના

૨ ૨ ૨૨ ૩ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

મરતા હમ્મે કો- ઇ જાપસે દીવાર ખ- બર લે-મરતા હું

૮ ૮ ૭ ૭ ૭ ૮ ૭૭ ૭૮૮ ૮ ૭ ૭

નં૦ ૨૦ ઠુમરી-દાદરો.

આજ કાના મોહલીનો બાંસલી બ- જામ્મે કે

૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧

બાંસલી બ- જામ્મે કાના મોરલી સુ- નામ્મે કે-આજ

૩ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૩ ૩ ૨ ૧ ૨ ૧ ૧

નં૦ ૨૧ ગઝલ-બિલાવલ.

ઝપક-બ-	તાકે મુજે	દિલ રૂબાને	લુટ લીયા
ચ્યા નિ-	ગાસે તા શર-	મા હયાને	લુટ લીયા
*			× ×
૨ ૩ ૨	૨ ૩ ૪ ૮	૩ ૪ ૩૩	૨૧ ૩ ૨
શર- મા હયાને	લુટ લીયા શર-	મા હયાને	લટ લીયા. ઝપક
	× ×		×
૨ ૩ ૩૪૭	૮૭ ૭૬ ૬	૩ ૪૩ ૩	૨૧ ૩ ૨
હઝારા	હમ્મે મકે મિઝ-	ગાને તીર	કે ઘાયલ
*			
૩ ૪ ૭	૮ ૮૭ ૮	૭ ૭ ૭૭	૮ ૭ ૬
તેરે તો	ગેઝકે ઓ-	શા જફાને	લુટ લીયા. ઝપક
*			×
૨ ૩ ૨	૨ ૩૪ ૮	૩ ૪ ૩ ૩	૨૧ ૩ ૨

નં૦ ૨૨ ગઝલ-ભૈરવી

નામ જા-	નેકા ન લો	પ્યાર મેં મર	જાઉંગી
૬ ૬ ૬	૨ ૨ ૩ ૪	૩ ૩ ૨ ૨	૨ ૩ ૪
*			*
પ્યાર મેં મર	જાઉંગી દિલ-	દાર મેં મર	જાઉંગી.--નામ જાને.
૮૮ ૭ ૭	૮ ૭ ૭ ૭	૭૯ ૬ ૨	૨ ૩ ૪
			*
ખુલે બા-	લોંસે સનમ	આમને મત આ-	યા કરો
*			
૬ ૬ ૭	૮ ૮ ૭ ૭	૭ ૮ ૮ ૮	૭ ૭ ૭
અગર કુછ	હુવા તો મેં	સર પટક મર	જાઉંગી.—નામ જાને.
૬ ૬ ૭૭	૮૮ ૭ ૭	૭ ૭૬ ૨	૨ ૩ ૪
			*

નં૦ ૨૩ હોરી-જોગીયા-આશાવરી.

લૈલી લૈલી   પુકારૂં મેં   બનમેં મેરી લૈલી   બસીમોરે   મનમેં.

૧ ૧ ૨ ૩   ૩ ૩ ૪ ૭   ૭ ૬   ૩ ૩ ૪ ૩   ૩ ૨ ૨ ૨   ૨ ૧

જાની દિલબર-કો મુજસે છુ- ડાયા   આગે ફુરકત મેં જીકો જ-લાયા

૮ ૮   ૭ ૮   ૮ ૭ ૭ ૭   ૭ ૬   ૮ ૮   ૭ ૮   ૮ ૭ ૭ ૭   ૭ ૬

હુવા રોદા   હું મેં ઇસ અ-ગનમેં મેરી લૈલી   બસી મોરે   મનમેં.

૧ ૧ ૨ ૩   ૩ ૩ ૪ ૭   ૭ ૬   ૩ ૩ ૪ ૩   ૩ ૨ ૨ ૨   ૨ ૧

નં૦ ૨૪ દાદરો-કલ્યાણ.

આઈ એમ વેરી ગુડ   બેંગાલી બાબુ   ઈન કલકટા   લાંગ ટૈમ સ્ટાપ

૧   ૩   ૩   ૩   ૪ ૪   ૪ ૮   ૭ ૬ ૬ ૭   ૬   ૩   ૩

રામ શામ ચંદર- ગોઝ માઇ નેમ ઈન   રાધાબજાર આઈ કીપ માઈ શાપ

૭   ૮   ૮ ૮   ૭   ૮   ૮   ૮   ૮ ૮   ૮   ૯   ૮   ૮   ૮

આઈ એમ વેરી ગુડ   બેંગાલી બાબુ   ઈન કલકટા   લાંગ ટૈમ સ્ટાપ

૭   ૭   ૭   ૬   ૭ ૭   ૭ ૮   ૬ ૬ ૬ ૭   ૬   ૩   ૩

વેરી ગુડ હિંદુ   સ્મોક માઈ હુક્કા   ઇટ માઈ ડાલભાટ   એવરી ડે,
નાઈટ કમ આઈ મેક   પ્લેંટી પૂજા   હેર નાચ વાલાઝ   ટામટામ પ્લે.
કુચ પરવા ને   ગુડ ટૈમ કમીંગ   કીંગ બ્રીટેન્યાઝ   રૂલ અવે,
જાલી ગુડ ફેલોઝ   ગો હોમ મોરનીંગ   બાબુ કેનનોટ   મેકાસ્લેવ.
આઇ એમ વેરી ગુડ   બેંગાલી બાબુ ઈન કલકટા   લાંગ ટૈમ સ્ટાપ.

નં૦ ૨૫ ગઝલ-ઝીંઝોટી.

તાબ ઉઠકે દે- ખનેકી ન લાએ ચલે ગએ

૧ ૨ ૩ ૩ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

ક્યા ક્યા પરી જવાનપે આએ ચલે ગએ

૩ ૨ ૩ ૩ ૭ ૮ ૭૭ ૬ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

ભલા આએ ચલે ગએ અજી આએ ચલે ગએ.-તાબ

૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

આદમ રહા ન કોઇ પય- મબર રહા નહીં

×

૬ ૬ ૭૭ ૭ ૮ ૮ ૮ ૮૭૭ ૬૭ ૭૭

×

પેબી ઝરે ઝમીંમેં સ- માએ ચલે ગએ.-તાબ

૬ ૨ ૩ ૩ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૨ ૩ ૩ ૩ ૨

નં૦ ૨૬ ઠુમરી.

રે મેં તો કાં પાઊં કાં પાઊં યાર રે મેં તો કાં પાઊં કાં પાઊં યાર

૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૨ ૨ ૧ ૧ ૧ ૨ ૨ ૨

યારકી છાઊં ન-ઝર નહીં આવત ઢૂંડત ઢું સન- સાર. રે મેં તો

૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૪ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૩૩૩ ૩ ૨૨ ૨ ૨ ૩ ૨

નં૦ ૨૭ ગઝલ-ભૈરવ.

દિલ ક્યા [illegible] હમ્મે [illegible] મિલસે પુછા ચાહિએ

૧ ૨ ૨ ૩ ૨ ૮ ૭ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

[illegible] તરે જા- ના હમ્મે [illegible] એ- દિલસે પુછા ચાહિએ

૭ ૭૮ ૮ ૭ ૬ ૬ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

એ- દિલસે પુછા ચાહિએ એ દિલસે પુછા ચાહિએ-[illegible]

૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨ ૩ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

ક્યા તડપને મેં મઝા હમ્મ [illegible] હો પ્યા- રે ક હાય

૭ ૭૭૭ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૮ ૮ ૭

ઉસકી [illegible] કે [illegible] મિલ- મિલસે પુછા ચાહિએં-[illegible]

૭ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૩ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨

નં૦ ૨૮ ગઝલ-કલ્યાણ.

તકરેકા હોતા હમ્મે એ- સાભી ગુલ અ- દામ કહીં

૨૨૨૧ ૨ ૨ ૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૨ ૨૨

મય્મે કહીં શીશા કહીં સાકી કહીં જામ કહીં-તકરેકા

૨ ૨ ૩ ૩ ૭ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૪ ૩ ૨ ૨ ૨

દીલકી મે (મ્એ) તાની નયહાં ઠેરને દે- વી હે મુજે

૨ ૨ ૩ ૩ ૪ ૮ ૮ ૮ ૭૭૮ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬

દીન કહીં રાત કહીં સુબે કહીં શામ કહીં-તફરેકા

૨ ૨ ૩ ૩ ૭૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૪ ૩ ૨ ૨ ૧

નં૦ ૨૯ દાદરા-કાફી.

જોબનવા તો- રા ભરકે ઉછલ ર- યો રે

૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩૨૨ ૨ ૧ ૨ ૨ ૨ ૩

મોહન તો- રા મુખડા પે ચાંદકા હો ટુકડા—જોબનવા.

૬ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬

નાઝ ઉ- ઠાયા રે મોહે જગ સારા રે

૩ ૨ ૩ ૩ ૭ ૮ ૭ ૭ ૭ ૭ ૮ ૭ ૬

હમ તુમપે વા- રી જાએ અંગ સખિયન રંગીલી

૩ ૪ ૭ ૮ ૭ ૭ ૬ ૬ ૭ ૮ ૮ ૭ ૭ ૬

બલબલ મો- રે ચેહેરેપે કુમલ ગ- યો રે.—જોબનવા.

૨ ૩ ૩ ૪ ૩ ૩ ૨ ૨ ૨૧૨ ૨ ૨ ૩

નં૦ ૩૦ ઠુમરી-જીલ્લો.—લાદે લાદે સાંવરીયા યાર હો.-તર્જ.

	જીઓ જી-	યો મલે-	કા તાજદા-	ર હો
	૨ ૨ ૨	૩ ૩ ૪	૮ ૭ ૭	૭ ૮
	જીઓ વિક-	ટોરિયા	તું (૩) રા-	ણી
	૭ ૭ ૬	૬ ૭ ૭	૭ ૬ ૩	૨
ભલારે	જીઓ વિક-	ટોરિયા	તું (૩) રા-	ણી.—જીઓ.
૭ ૭ ૮	૭ ૭ ૬	૬ ૭ ૭	૭ ૬ ૩	૨
	સાલ મુ-	બારિક	રોઝ મુ-	બારિક
	૬ ૭ ૭	* ૮ ૮	૭ ૮ ૮	* ૮ ૭
	સુખ	કા મુબા-	રિક હા-	રહો.—જીઓ.
	૭	૭ ૭ ૮	૮૭ ૭	૭ ૮

સમાપ્ત.

જાહેરખબર.

અમો પાસે કનસર્ટિના ચાવીબુક ભાગ ૧ પેહેલો આવૃત્તિ બીજી તથા ભાગ ૨ બીજો. એ શિવાય સરસ કલકત્તાના મેંધી ને મોગરા તથા ચંબેલીના અતર જેવું ચોખ્ખું સરસ તેલ તથા ચીનાઈ ભરત—રૂમાલ, તરેહવાર રેસ્મી કાંપડ તથા પથરના તરેહવાર રંગના સરસ ચીનાઈ ચસ્મા તથા ચીનાઈ સરસ ચા. આંખમાં આંજવાનો ખરા મોતીનો સુરમો તથા ખાપરીઓ તથા અરગજો મીણતો બાલને લગાડવાનો વિગેરે જણસો ઘણાજ કિફાએત ભાવે મળશે.

દેશાવરવાળા સાહેબોની સગવડમાટે "વેલ્યુ—પેએબલ" પોસ્ટ પારસલથી પણ તેઓની ખુશી હશે તો મુકવામાં આવશે.

મેહેરબાની કરી નૉટપેડ કાગળ લખવા નહીં.

લા. ખોજા મેરાલીભાઇ નથુભાઈ.

ઠે. પાલાગલીને નાકે.

આ પુસ્તક નીચે લખેલે ઠેકાણેથી મળશે.

મુંબઈ.

કોટમાં—જેહાંગીર બેહેરામજી કરાણી તથા બીજા બુકસેલર પાસેથી. **ધોબીતલાવ**—મી. એરચશાહ કરાણી પાસેથી. **કાલબાદેવી**—મા. રતનશી લાલજી ઠી. હા. દામોદર રતનશી ચાહેવાલા, તથા બીજા બુકસેલર પાસેથી. **ગણેશવાડીને નાકે**—બાળકૃષ્ણ લક્ષ્મણ બુકસેલરની દુકાનેથી. **મારકીટ**—પ્રસિદ્ધ વાજા વેચનારાઓની દુકાનેથી. **મુંબાદેવી**—સર્વે બુકસેલર પાસેથી. **પાએધોની અને ભીંડીબજાર**—કાજી ફતેમામદ બિન નુરમામદ તથા બીજા બુકસેલર પાસેથી. **માંડવી**—હા. રૂગનાથ પરશોતમ બુકસેલર પાસેથી. વગેરે! વગેરે!! વગેરે!!!

બાહેરગામ—વડોદરા, સુરત, ભાવનગર, ભરૂચ, વઢવાણ અને જુનાગઢમાં પ્રસિદ્ધ બુકસેલર તથા સુપરસ્ટાર્સ વાજા વેચનારાઓની દુકાનેથી મળશે.

આ ગપર લઈને વેચનારાઓને કીફાયત ભાવે આપવામાં આવશે. અમેના તથા બાર દેશાવરના કોઈબી ગ્રહસ્થને યા બુકસેલરને આએ ચોપડી વિશે કોઈબી તરેહનું કામકાજ હોય તેઓએ મુંબઈ, ઉમરખાડી ઈ. સી. જુની પાલાગલીમાં **એમ. એચ. મહેરઅલી** જોગ લખી જણાવવુ. કોઈબી ગ્રહસ્થ પોતાનું નામ ઠેકાણું લખી કિંમત પોસ્ટેજ સુદ્ધાં ઉપલા સરનામે મોકલશે તો તેને પોસ્ટ મારફતે આ ચોપડી મોકલવામાં આવશે. નૉટપેડ કાગળો લીધામાં આવશે નહી.

અમારી સર્વે કનસર્ટિના ચાવીબુકપર **વાજાની છાપ** આપવામાં આવી છે. જે તપાસીનેજ લેવી. સર્વે બુકના સરકારી રીતે રજીસ્ટર કરાવીને હક્ક કર્તાએ રાખેલા છે.

આએ બુકનો ભાગ ૩ જો તૈયાર થાએ છે જેમાં સર્વેથી જુદીજ તર્જના ગાયન આપવામાં આવશે.